

ΠΗΛΙΝΗ ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΣ ΕΚ ΚΛΑΖΟΜΕΝΩΝ

(Πίν. 9).

Ἐκ τῶν λυπηροτέρων κενῶν τοῦ ἡμετέρου Ἑθνικοῦ Μουσείου εἶναι ἡ σχεδὸν ἐντελής ἔλλειψις¹ ἔργων πλαστικῶν ἢ γραπτῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἰωνικὴν τέχνην, ἐκείνην, «ἥτις ἀπέβη ἡ ζύμη διὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα»². Τόσον μᾶλλον εὐφρόσυνον κτῆμα τοῦ Μουσείου εἶναι διὰ τοῦτο πηλίνη σαρκοφάγος ἐκ Κλαζομενῶν, πρὸ τινῶν μνηῶν εἰσαχθεῖσα, ἃν καὶ εἶναι ἐκ τῶν κοινοτέρων τοῦ εἶδους τούτου ἔργων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετὰ πολλῆς προθυμίας συνοδεύομεν ἐνταῦθα τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Cillieron φιλοπονηθὲν σχέδιον μετὰ συντόμου περιγραφῆς καὶ τινῶν παρατηρήσεων.

Ἡ σαρκοφάγος προέρχεται ἐκ τῆς αὐτῆς νεκροπόλεως τῶν Βρουλῶν, ἀφ' ἧς καὶ τόσαι ἄλλαι προῆλθον. Συνετέθη ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Μουσείου ἐκ πολλῶν τεμαχίων οὕτως, ὥστε ἡ ἐξωγραφημένη ἐπιφάνεια ἐκτὸς ἐλαχίστων κενῶν ὀλόκληρος ἀπεκατεστάθη. Ὁμοίως διετηρήθη ἐκ τῶν πλαγίων πλευρῶν μικρὸν μὲν ἀλλ' ἀρκετὸν μέρος, ὥστε νὰ ὀδηγηθῶσιν οἱ τεχνίται εἰς τὴν διὰ γύψου συμπλήρωσιν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ σώματος τῆς σαρκοφάγου. Κατὰ ταῦτα δὲν εἶναι τοῦ σπανιωτέρου ὀρθογωνίου τύπου ἡ σαρκοφάγος ἡμῶν ἀλλὰ τοῦ συνηθεστέρου, καθ' ὃν αἱ πλευραὶ, πλὴν τῆς πρὸς τοὺς πόδας, συγκλίνουν καὶ ἀποτελεῖται οὕτω σχῆμα ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐντετυλιγμένον νεκρὸν. Μῆκος 2,10, πλάτος μέγιστον τῆς γραπτῆς ἄνω ἐπιφανείας 0,96, τῆς κάτω 0,66.

Ἡ πλευρὰ ἢ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ δὲν

συγκλίνει ὁμοίως, ὡς ἐλέχθη, ἀλλ' ἀποτελεῖ ὀρθὴν γωνίαν μετὰ τῆς ἄνωθεν γραπτῆς ἐπιφανείας. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν πλαγίων πλευρῶν παρατηρεῖται κύμα τεκτονικὸν ἰσχυρῶς μὲν εἰ καὶ ἀνίσως ἐξωγκωμένον ἐπὶ τῶν τριῶν πλευρῶν, ἀσθενέστατα δέ, μόλις 0,015, ἐπὶ τῆς τῶν ποδῶν. Προσέτι τὸ κύμα τοῦτο ἐπὶ μὲν τῶν δύο μακρῶν πλευρῶν κοσμεῖται διὰ τοῦ ἰωνικοῦ λεγομένου κυματίου, ἐνῶ τὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς εἶναι μόνον διὰ γανώματος, ὡς φαίνεται, ἐπιχειρισμένον, τὸ δὲ τῆς τῶν ποδῶν στερεῖται παντὸς χρίσματος.

Τὰ ἀνωτέρω παρατηρούμενα ἐπίσης ἢ καὶ μετὰ μικρᾶς διαφορᾶς ἐπὶ πασῶν τῶν ἄλλων σαρκοφάγων τοῦ αὐτοῦ τύπου¹ ἔπεισαν τὸν Meurer νὰ ἐξενέγκῃ τὴν εὐλογον αὐτοῦ γνώμην² περὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν σχεδὸν κατὰ τὴν μίαν μόνον ἐπιφανείαν γραπτῶν τούτων σαρκοφάγων. Αὗται μετὰ τοῦ ἐντὸς νεκροῦ ἐτοποθετοῦντο ὀρθαί ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῶν ποδῶν, μέχρις ὅτου συνετελοῦντο αἱ πρὸ τῆς ταφῆς τελεταί. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διατὶ διαφέρει ἢ πρὸς τοὺς πόδας πλευρὰ καὶ διατὶ καὶ αἱ ἄλλαι μένουσι κατὰ μέγα μέρος ἀκόσμητοι.

Τὴν γνώμην τοῦ Meurer δύναται νὰ ἐνυσχύσῃ καὶ ἡ ἐξῆς λεπτομέρεια, ἣν παρατηρῶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας σαρκοφάγου. Τὰ ὄρια τῶν ἄνωθεν γραπτῶν ἐπιφανειῶν καὶ τῶν πλαγίων πλευρῶν δὲν εἶναι μόνον γραμμαί, διότι τότε θὰ ἦσαν ταῦτα ὑπὲρ τὸ θεὸν λεπτά καὶ θὰ ἐθραύοντο εὐκόλως. Ἄντὶ τῶν γραμμῶν λοιπὸν ἔχομεν ἐπιφανείας μικροῦ πλάτους σχηματιζούσας μετὰ τῶν ἐκατέρωθεν ἐπιφανειῶν ἀμβλείας γωνίας. Ἄλλὰ τὸ μικρὸν τοῦτο

¹ Ἐκτὸς εὐαριθμῶν ῥοδίων καὶ σαμίων ἀργείων, ὀστράκου γραπτῶν ἐκ Κλαζομενῶν (Α. Μ. XXIII, T. VI, 1) καὶ τοῦ λίθου μετὰ τῆς περιφίμου Λημνίας ἐπιγραφῆς τοῦ δεικνύοντος ἀνάγλυφον ὀπίσθην περιελθόντος δὲ προσέρυσαν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Μουσείου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζω ἐν αὐτῇ ἰωνικῶν.

² Löscheke ἐν Α. Μ. XIX, 512.

¹ Περὶ τῶν δύο διαφορῶν τύπων τῶν Κλαζομενῶν σαρκοφάγων ἴδε Winter ἐν Ant. Denkm. II, Heft. 3, 1.

² Jahrbuch 1902, 65 κ. εἰ.